

כ"ט ניסן, תשע"א
3 מאי, 2011
10-294-15

**עליית הסת"ס ברמה הארצית עקב שינוי מדיניות ייצור החלב,
האם היא הכרחית?**

החל מתחילת שנה זו (2011) אנו עדים לעליה ברמת הסת"ס הארצית. אין ספק כי שינוי המדיניות המאפשרת ייצור מוגבר של חלב, משפיעה לשלילה על ישום מלא של נוהלי העבודה הקיימים ומכאן גם ההחמרה בתוצאות שמתקבלות. על המגדלים להבין שבמצב הקיים הם מהלכים על חבל דק בין ייצור חלב מוגבר, ופגיעה כלכלית העלולה לנבוע מעליה בנגיעות התוך עטינית ופגיעה בבריאות העטין ובאיכות החלב.

מהם גורמי הסיכון שיש להכירם ולמזער את נזקייהם במציאות הנוכחית?

א. **צפיפות יתר** – יש להבין כי צפיפות יתר גורמת להרעה במצבם החברתי ופגיעה ברווחתם של הפרות בעדר. אין ספק כי יש לצפיפות השפעה שלילית מכרעת על סביבת הפרה המאופיינת בעליה ברטיבות, עליה בשיעורי החיידקים הסביבתיים ופגיעה במערכת החיסונית של הפרה בעדר.

ב. **.... חבל על כל ליטר חלב" – מביאה להשארה בעדר של פרות הנגועות כרונית או הנגועות בחיידקים מדבקים. במצב רגיל פרות אלו היו מוצאות מעדר החולבות. מאגר כזה של פרות (לפעמים 2-3 פרות בעדר מושבי) מהווה מאגר סיכוני לנגיעות חדשה בעדר ועליה בתחלואה התוך עטינית. אין ספק שככל שקבוצה זו גדולה יותר היא מהווה מעבר לגורם סיכון להדבקה חדשה גם "משקולת" קבועה לתוספת והחמרה ברמות הסת"ס הכללי בעדר.**

ג. **אי ביצוע או הקפדה של שגרת החליבה היגיינית מלאה** – כאשר מספר החולבות עולה, הצפיפות מתגברת ומשך החליבה עולה קיים חשש, שהמגדלים "יקצרו" או "יוותרו" על נוהל מלא ושלם של עבודה בשגרת חליבה היגיינית. רמת ניקיון הפרות ובעיקר העטין והפטמות עלולים להידרדר. שילוב של עטין לא נקי ושגרת חליבה לא מלאה תגביר גם היא את הנגיעות התוך עטינית ותחמיר את רמת הסת"ס בעדר.

ד. **חוסר בניטור ומעקב קבועים אחר הנגיעות התוך עטינית בעדר.** נוהל ניטור מעקב ותיעוד חייב להתקיים במיוחד במצב החדש בו גורמי הסיכון עולים. פעולות אלו הן מניעתיות ומטרתם לזהות חדירה של גורמים פתוגנים אלימים ומדבקים בתחילת הנגיעות ולא לאחר שהתבססו בעטין. בנוסף לכך איסוף התוצאות והנתונים

המועצה לענף החלב בישראל (ייצור ושיווק) ISRAEL DAIRY BOARD (Production & Marketing)

הרלוונטים לכל משק מאפשר גם לבנות את פרוטוקול הטיפולים המתאים ולהפוך את הטיפול בדלקת העטין מושכל, יעיל, בטוח, ומקצועי יותר.

ה. **אי ביצוע תחזוקה מונעת ובקרה על ציוד החליבה והציוד הנלווה.** המגדלים חייבים לעבוד לפי פרוטוקול כתוב של תחזוקה מונעת לציוד החליבה ולדאוג לתקינותו במהלך השנה כולה. עליה במספר הנחלבות, עליה במספר החליבות (מעבר מ- 2 ל- 3 ואף ליותר) מגביר ביתר שאת את חובת המגדל לתחזק נכונה את מערכת החליבה ולהבטיח באופן מוחלט את פעילותה התקינה גם בעבודה מאומצת ומתוגברת.

ו. **צינון יתר לא ממוקד בחודשי הקיץ עלול להשפיע על סביבת הפרה (הגברת הרטיבות).** מצב כזה משנה לרעה את סביבת הפרה ומהווה גם הוא גורם סיכון. שילוב של צפיפות קיימת ממילא ותוספת של צינון לא יעיל עלולים לפגוע במצב הרטיבות ברפת, נקיון הפרות ומכאן גם עליה בנגיעות.

המלצות:

1. למניעת הרעה בסביבת הפרה עקב עליה בצפיפות יש לתגבר ולהעצים את הפעולות לשיפור תנאי הסביבה. משקים המקלטים קלטור עמוק פעם ביום מומלץ לעבור לקלטור דו יומי ובמיוחד במקדי הרטיבות "הכרוניים". אין להסס ולרפד במקדים אלו גם אם העלויות יחסית גבוהות. תוספת אוורור מאולץ במהלך היממה יבטיח גם הוא, יבוש נוסף של סביבת הפרה.
2. פרות כרוניות/מדבקות חייבות להיות מסומנות בסימון מיוחד ולהביא זאת לידיעת החולבים. במשקים גדולים מומלץ להקים קבוצה נפרדת של פרות אלו- "בית חולים" ולחלוב אותם אחרונות או במכונה נידת.
3. שגרת החליבה ההיגיינית המלאה חייבת להתבצע כלשונה ואין ל"קצר" או ל"וותר" על כל שלב ושלב בה. דאגה ותשומת לב להטבת סביבת הפרה תביא גם לקיצור תהליך הכנת הפרה והגברת יעילות החליבה הבטיחותית.
4. יש לדגום כל דלקת עטין קלינית קלה כחמורה, לתעד את האירוע והתוצאה שהתקבלה וכן את הטיפול שניתן. לא להסתמך רק על ירידה לכאורה בסתי"ס בעקבות הטיפול. מומלץ לדגום שנית שבועיים לאחר תום הטיפול כדי לאשר את ההחלמה המלאה של הרבע הנגוע מהגורם הפתוגני. חשוב ביותר!!! בנוסף לכך פעם בחודש לאחר ביקורת החלב יש לדגום פחת חדשות עם סתי"ס מעל ל- 300,000 ולשלוח לבדיקת המעבדה. איסוף ותיעוד התוצאות ישמשו כאמור להבין מי הם הגורמים הפתוגניים המעורבים בנגיעות התוך עטינית ועל סמך זאת ליצור בעזרת הרופא המטפל את פרוטוקול הטיפולים הרצוי והמתאים למשק זה. מומלץ לדגום פעם בחודש גם את חומר החיטוי לפטמות ולשלוח למעבדה לבדיקת ריכוזו ומידת חומציותו.
5. היעזרו והפעילו מידית את מדריך ממשק החליבה/רופא מאל"ה לאחר זיהוי חריגה בתוצאות הסתי"ס או הסח"כ. הפעלה מידית, ניטור קבוע, ביצוע בדיקות לתקינות ותחזוקה מונעת במהלך כל השנה, ימנעו הפסדים כלכליים כבדים ומיותרים. לרשות המגדל והרופא המטפל עומד צוות השדה והמעבדה של מאל"ה. אל תהססו להיעזר בנו.

www.milk.org.il | office@milk.org.il

המערך הארצי לבריאות העטין ואיכות החלב (מאל"ה)
ת.ד. 3553 פארק תעשייה קיסריה 38900
טל: 04-6274477, פקס: 04-6274242
maale@milk.org.il

Office:
4, Hachorsh st., Yehud
P.O.B 97, Yehud 56100, ISRAEL
Tel: 972-3-9564750, Fax: 972-3-9564766

משרד:
דרך החורש 4, ת.ד. 97, יהוד 56100
טל: *חלבי (6535)*, 03-9564750
פקס: 03-9564766

המועצה לענף החלב בישראל (ייצור ושיווק) ISRAEL DAIRY BOARD (Production & Marketing)

סיכום:

המצב הקיים מחייב עצירה וחשיבה נוספת של המגדלים ומנהלי הרפתות. תוכנית העבודה מחויבת לכלול בה מעקב קבוע ("אצבע על הדופק") לגבי שעורי הנגיעות בעטין והגורמים הפתוגניים האחראים לכך, זיהוי מוקדם של גורמי הסיכון המשתנים, והתאמת הנוהלים ברפת לתוצאות המתקבלות. ישום המלצות אלו והתייחסות יום יומית לשינויים המתרחשים ברפת ימזערו פגיעה כלכלית עתידית באיכות החלב ובבריאות העטין.. ולא יצא שכרינו חלילה בהפסד...

ד"ר שמוליק פרידמן

| www.milk.org.il | office@milk.org.il |

המערך הארצי לבריאות העטין ואיכות החלב (מאלי"ה)
ת.ד. 3553 פארק תעשייה קיסריה 38900
טל: 04-6274477, פקס: 04-6274242
maale@milk.org.il

Office:
4, Hachoshet st., Yehud
P.O.B 97, Yehud 56100, ISRAEL
Tel: 972-3-9564750, Fax: 972-3-9564766

משרד:
דרך החורש 4, ת.ד. 97, יהוד 56100
טל: *חלבי (6535), 03-9564750
פקס: 03-9564766